

10. 7. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zamyšlení nad ochranou zdraví nenarozeného dítěte těhotné toxikomanky

Zdraví jedince je vedle života jistě tím nejdůležitějším statkem pro každou lidskou bytost. Zdraví je faktorem, který primárně určuje kvalitu celého života člověka, je jeho rozhodujícím aspektem. Při absenci zdraví, respektive při existenci nemoci pozbývají ostatní statky, ať již materiálního či nemateriálního charakteru, svůj význam.

Zdraví jedince je vedle života jistě tím nejdůležitějším statkem pro každou lidskou bytost. Zdraví je faktorem, který primárně určuje kvalitu celého života člověka, je jeho rozhodujícím aspektem. Při absenci zdraví, respektive při existenci nemoci pozbývají ostatní statky, ať již materiálního či nemateriálního charakteru, svůj význam. Pro většinu jedinců je proto zdraví zájmem, který kladou na vrchol svého tzv. žebříčku hodnot.

Význam zdraví si uvědomuje celá společnost. Tato skutečnost se samozřejmě reflektuje i do právní úpravy každého státu. Zřejmě jen stěží bychom našli stát, který by ve svých právních předpisech zdraví člověka nechránil. Česká republika jako vyspělý demokratický stát není výjimkou a ochranu zdraví poskytuje v celé řadě právních předpisů jak v soukromoprávní, tak i veřejnoprávní oblasti. Nejzávažnější zásahy do zdraví člověka jsou stíhány jako trestné činy.

Lze konstatovat, že platná právní úprava v dostatečné míře chrání zdraví člověka před jakýmkoliv útoky na ně v časovém období, které je vymezeno dvěma momenty: narozením a smrtí. Co se však týká ochrany zdraví lidského jedince před útoky na ně v období před jeho narozením, nelze než konstatovat, že stav platné právní úpravy je nevyhovující a vzhledem k vývoji společnosti a to zejména k jejím patologiím, je nutno přistoupit ke změnám.

Problematiku ochrany zdraví nenarozeného jedince lze zajisté analyzovat z celé řady úhlů a pohledů. Velmi specifickým se však jeví problém ochrany zdraví nenarozeného jedince těhotné ženy - toxikomanky. Zvláštnost pramení především ze skutečnosti, že za agresora, tedy útočníka na zdraví a někdy i na život nenarozeného dítěte musíme považovat těhotnou ženu, tedy budoucí matku dítěte. Listina základních práv a svobod ve svém článku 6 mimo jiné stanoví, že lidský život je hoděn ochrany již před narozením. Logickým argumentem je možné dojít k závěru, že pokud je chráněn život, tím spíše by měla být nenarozenému jedinci poskytována ochrana jeho zdraví před jakýmkoliv útoky na ně. Bohužel toto právo vyplývající z Listiny základních práv a svobod v podstatě nenachází svou realizaci v žádném právním předpise a ustanovení zmiňovaného článku více než cokoliv jiného zůstává spíše proklamací bez skutečného obsahu.

Tento stav je zřejmě částečně i následkem faktu, že dosud nebylo dosaženo jednoznačné shody ohledně toho, odkdy lze chápat jedince jako samostatnou lidskou bytost. Není totiž přesně vymezen okamžik, od kterého je možné nenarozené dítě považovat za lidského jedince a poskytnout tak odpovídající ochranu jeho životu a zdraví. Většina právních řádů, stejně jako ten náš, vychází ze zásady, že člověkem je ten, kdo se narodil živý. Pouze na takové osobě může být podle platného trestního práva spáchán trestný čin. Z tohoto postojů však nutně vyplývá, že jakýkoliv útok na nenarozené dítě není možné považovat za trestný čin. Žádné takové jednání nelze kriminalizovat, a to i přes fakt, že takovýto útok často způsobí závažné poškození nenarozeného dítěte, které pak po celý život nese následky tohoto jednání.

Pro úplnost je třeba uvést, že se objevují také názory, které za počátek lidského života považují již oplodnění. Jako příklad lze zmínit zprávu Senátu Spojených států amerických, kterou vypracoval v souvislosti s rozpravou o tzv. zákonu o lidském životě. V této zprávě se objevují velmi zajímavé poznatky. Podle této zprávy se lékaři, biologové a další vědci se shodují v tom, že početí, které je

definované stejně jako oplodnění, znamená začátek života lidské bytosti - bytosti, která je živá a je členem lidského druhu. Skutečnost, že život každé lidské bytosti začíná početím, podpořily i jednotlivé názory řady významných kapacit z oblasti medicíny. Jeden z dalších vědců konstatoval, že žádný z odborníků nepředložil důkazy, kterými by mohl vyvrátit biologický fakt, že od okamžiku početí existuje prokazatelně individuální bytost, živá a patřící k lidskému druhu.

V této souvislosti jsou významné též závěry prvního mezinárodní symposia o potratu, podle kterých změny, k nimž dochází v období mezi implantací, šestitýdenním embryem, šestiměsíčním plodem a jednotýdenním dítětem, anebo i mezi vyzrálým dospělým člověkem, znamenají pouze různé stupně vývoje a zrání. Většina účastníků tohoto symposia nebyla schopna nalézt v období od spojení spermií a vajíčka a dále od stadia blastocysty až k narození dítěte ani jeden okamžik, o němž by bylo možné tvrdit, že to není lidský život.

Jak bylo výše naznačeno, žádné jednání, tedy ani jednání těhotné toxikomanky, která tím, že aplikuje do svého těla návykové látky, poškozuje své nenarozené dítě, není možné podle platného českého trestního práva kriminalizovat.

Je zřejmé, že každý člověk má právo chovat se způsobem, který zákon nezakazuje. Vzhledem k tomu, že žádný z platných zákonů nezakazuje užívat návykové látky, je tedy i užívání těchto látek právem každého člověka, ve kterém ho nelze omezovat. Toto však nesmí platit v okamžiku, kdy do hry vstupuje nenarozené dítě, jehož zdraví je bezpochyby užíváním návykových látek jeho budoucí matkou poškozováno. Stav, kdy budoucí matka může tímto způsobem beztrestně poškozovat své nenarozené dítě, je nevyhovující. Je nutno právními prostředky zamezit nebo alespoň minimalizovat počet dětí, které si po celý život ponесou zdravotní následky zapříčiněné tím, že jejich matka v těhotenství užívala návykové látky.

Z hlediska možných opatření se jako žádoucí jeví zavedení povinného léčení těhotných toxikomanek. Práva nenarozeného dítěte by zde měla být postavena nad práva toxikomanky, zejména nad právo na základě svobodné vůle rozhodovat o svém těle. Zvláštním zákonem by bylo možné stanovit povinnost pro těhotnou toxikomanku nastoupit povinnou léčbu, a to v okamžiku, kdy zjistí, že je těhotná. V rámci této léčby by se samozřejmě muselo postupovat citlivě s veškerým ohledem na obtížnost situace těhotné ženy závislé na návykových látkách a poskytnout jí komplexní péči, která se týká nejen zdraví fyzického, ale i psychického. Je otázkou, zda-li by bylo prospěšné porušení povinnosti podrobit se povinné léčbě stíhat jako trestný čin. Obdobně je nutno se zamyslet nad možností přísnějšího postihu držení drog v těhotenství. Zákonodárce by však rozhodně neměl váhat se stanovením přísnějšího postihu pro ty distributory návykových látek, kteří vědomě opatří návykovou látku těhotné ženě.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na](#)

sportovní právo

- DEAL MONITOR